

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΝΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΛΥΣΙΝ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

« SUUM CUIQUE TRIBUERE. »

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ.

Ἐδημοσιεύθη παρὰ Ῥ. Κλαρκίου.

21. Finch Lane, Cornhill 1853.

— ο —

« Κατήντησε ζήτημα ἀνατολικόν. » Ἡ σύντομος αὕτη φράσις ἐγένετο ἀπὸ τινων ἐτῶν παροιμία. κατηγορουμένη ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως δύσκολον ὥπως οὖν ἐχούσης τὴν ἐκδοσιν, τοσούτω φαίνεται ἀκατήρθετος ἢ τουλάχιστον δυσχερεστάτη ἢ ὑπὸ χριστιανικὸν σκῆπτρον ἀποκτάστας τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν κατ' ἡμᾶς χρόνων, ἀλλὰ καὶ ἀνέκαθεν ἡ τύχη τῆς χώρας ταύτης ὑπῆρξε πολυπαθὴς καὶ, οὕτως εἰπεῖν, περιμάχητος· ἀνέκαθεν οἱ Ἑλληνικοὶ τόποι οἱ διατελοῦντες σήμερον ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν δυναστείαν ὑπῆρξαν τὸ χρυσαῖν δέρας· καθ' οὗ ἐπίπεσον ἀκάθεκτα βάρβαρα εἴφη Ἀργοναυτῶν, ἄτινα ὁμῶς γενναίως ἀντέκρουσαν ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου. Ἐπὶ γέλιμα καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Κωνσταντίνου ἔστησεν ἐκυτὴν προμαχῶνα ἀκαταγώνιστον καὶ φοβερὸν κατὰ μυρίων ἐθνῶν Ἀγρίων, ἄτινα ἐπέστυεν ὁ πλοῦτος αὐτῆς καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ ἀξίωμα. Πέρσαι, Οὐνοὶ, Ἀβάραι, Σκύθαι, Νορμανοὶ, καὶ ἀπειράριθμοι ἄλλαι πολεμικαὶ φυλαὶ, ὀφθαλμιῶντες περὶ τὴν πολυπόλοισιν πρωτεύουσαν τῆς Ἀνατολῆς, κατεσυντρίφθησαν ὑπὸ τῶν νικηφόρων ὀπλῶν τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων ἤθελεν ἔτι καὶ σήμερον ἐπιδεικνύει ὑπερήφανον τὸ μέτωπον ἐφ' οὗ ἐτέθη ποτὲ τὸ λαμπρότερον τῶν χριστιανικῶν δικλῆμάτων, ἐάν οἱ ἐνθερμοὶ τοῦ Εὐαγγελίου ὁπαδοὶ οἱ ὀρκισθέντες νὰ σώσωσι τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ, δὲν προετίμων τῶν θησαυρῶν τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἐπίγειον πλοῦτον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Οἱ Σταυροφόροι ἔσπεισαν πρῶτοι τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.

Τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Τούρκων ἐν μέσῳ τῆς Εὐρώπης ἤκουσε φρίσσουσα ἡ Δύσις, ἡ Δύσις ἥτις ἶδεν ἀνάλγητος καταπαλεμουμένην ὑπὸ ἀπίστων τὴν καίτην τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ Γερμανία κατ' ὅναρ ἐδλεπεν ἐρτμουμένης τὰς πόλεις καὶ βεβηλουμένους τοὺς ναοὺς αὐτῆς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μωάμεθ καὶ ἐξηγείρετο ἐντρομος, καὶ ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Γαλλία ὠδύροντο διότι, καταλιποῦσαι ἀδοκίμητον τῆς πίστεως τὴν ἀκρόπολιν, ἠνέωξαν τὰς πύλας τῆς Εὐρώπης εἰς τὰς ἐξολοθρευτικὰς ἐπεδρομὰς τῶν αἰσωπητῶν κατακτητῶν. Καὶ ὁμῶς! μικρὸν κατὰ μικρὸν συνωκειώθη ἡ Δύσις μετ' αὐτῶν, συνέδεσε μετ' αὐτῶν δεσμοὺς φιλίας καὶ συμμαχίας, καὶ σήμερον, εἰ καὶ

ὁμολογοῦσα τὸ ἐτοιμώτερον τῆς ξενικῆς οἰκοδομῆς, ἀγωνίζεται νὰ ὑποστυλώσῃ αὐτὴν, τὴν ἰσορροπίαν προτείνουσα τῆς Εὐρώπης. (*)

Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ ἀκεραιότης καὶ ἡ ὑπαρξίς αὐτῆς τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους κατέστη, τῇ ὁμολογίᾳ τῆς Εὐρώπης ἀπίστης, ἀδύνατος, εἶναι ἄρα ἐρικτὴ ἡ δι' αὐτοῦ διατήρησις τῆς περισπουδάστου ταύτης ἰσορροπίας;

Τὸ ζήτημα τοῦτο πραγματεύεται κυρίως ὁ συγγραφεὺς τοῦ μικροῦ πονήματος οὗτος ἀνηγγεῖλαμεν ἀνωτέρω τὴν ἐκδοσιν. Ἐξετάζων, ὡς λέγει καὶ αὐτὸς, « διὰ τῆς στάθμης τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς εὐρωπαϊκοῦ συμφέροντος » τὴν κατάστασιν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην, λύει τὸ, κατὰ τὴν Δύσιν, ἀδιάλυτον τοῦτο ζήτημα δι' ἀκαταμαχίτου λογικῆς καὶ δι' ἐπιχειρημάτων καὶ ἀποδείξεων ἀνκντιρρήτων.

Συζητῶν τὰς περὶ Τουρκίας ἐπικρατεστέρας γνώμας τῶν δημοσιογράφων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης, προχωρεῖ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς καταστάσεως καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς ἐποφύας, καὶ διὰ τῶν πραγμάτων, — διότι ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει κατὰ βάθος τὰ τῆς Ἀνατολῆς, — ἐξελέγχει τὸ σαθρὸν, καὶ ἀδικον, καὶ ἀνυπαστήρικτον αὐτῶν. Ἀποδεικνύει, — ἂν καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἡ ἀπάδειξις δὲν εἶναι πολλὰ δύσκολος, — ὅτι Ἐπικράτεια εἰς ἣν καὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ξένων ἐπιβάλλει τὴν ἰδίαν θέλησιν, ὅπου οἱ δημόσιοι πόροι κατεστράφησαν καὶ ἐξέλιπεν ἡ δημοσία πίστις, ὅπου ὁ στρατιώτης δὲν ὀνομάζεται οὕτω εἰμὴ διότι φέρει βρακίον εὐρωπαϊκὸν καὶ πυροβόλον λαγχρόρον, ὅπου ὁ ναύτης δὲν κατάρθωσεν εἰσέτι νὰ διακρῇ τὴν πρῶραν τῆς πύμνης, ὅπου καὶ αἱ ἀπλούστεραι διοικητικαὶ εἰδήσεις εἰσὶν ἄγνωστοι, ὅπου, ἐνὶ λόγῳ, ἡ διάνοια βιάζεται νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὴν ὕλιν, ἡ Ἐπικράτεια ἐκείνη δὲν εἶναι ἀνεξάρτητος οὐδὲ δύναται νὰ διατηρηθῇ.

(*) On s'entend mieux aujourd' hui en Europe pour conserver Byzance aux Turcs, qu' on ne s' était entendu autrefois pour la conserver aux Grecs. Hist. des Crois. par MM. Michaud et Poujoulat. Tom. 2. Chap. XXXVIII

Μετά ταῦτα θρηνεῖ τὴν πλάνην τῶν Εὐρωπαίων ὁ συγγραφεὺς, διότι, πιστεύσαντες δυνατόν νὰ ἀναζωογονήτῳ τὴν ὑπὸ εὐαρίθμων τινῶν Ἑλλήνων καταπνιγθεῖσαν Τουρκίαν, ἠγωνίσθησαν νὰ μεταφυτεύσωσιν εἰς αὐτὴν τὸν ἴδιον αὐτῶν πολιτισμὸν, πολιτισμὸν χριστιανικόν. Ὁ πολιτισμὸς ὅμως οὗτος, προστίθῃσιν, ἐξερύλισεν, ἐξεφύλισεν, ἠλλοίωσε τὸν χαρακτῆρα τῶν Ὀθωμανῶν, διότι ἕκαστον ἔθνος ἔχει ἴδιον χαρακτῆρα, ὁ δὲ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κορανίου εἶναι ἡ θρησκεία καὶ ἡ κατὰκτησις.

Καὶ τῶνόντι ! ἡ πλάνη αὕτη τῶν Εὐρωπαίων ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς ἀνεξήγητος· ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης θεμελιούται ἐπὶ τῶν δύο ἀναλλοιώτων βάσεων τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐπὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης. Πῶς ἄρα εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῇ τοιαύτος πολιτισμὸς εἰς ἔθνος θρησκευτικῶς πρεσβεῦον τὰς δύο ἀντιθέτους ἀρχάς, τὴν ἀνισότητα καὶ τὸ μῖσος;

Ἀφοῦ κατέθεσεν ὁ συγγραφεὺς τὰς ἀδιαφιλονεικίους ταύτας ἀληθείας, ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τῆς Τουρκίας ἐσωτερικῶς εἶναι πάντῃ ἀνέφικτος, διότι, πρὸς τοὺς ἄλλοις, οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν χριστιανικοὶ λαοί, οἱ αἰώνιοι οὗτοι πολέμιοι τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, εἰσὶ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν, καὶ κατὰ τὰ ἔθνη, καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον, καὶ κατὰ τὴν πρόοδον πολὺ ἀνώτεροι τῶν κρατούντων, ὅτι πρὸς τὸ καθ' ἡμέραν ἐνδυναμούμενον τοῦτο σπέρμα τῆς διαίρεσεως, ἀνεβλάστησε καὶ ἄλλο μεταξὺ τῶν Τούρκων αὐτῶν, οὐχ ἥττον ὑποσχάπτον τὰ θεμέλια τῆς βασιλείας τοῦ Μωάμεθ, ἡ ἀκάθεκτος, λέγει, διαίρεσις εἰς μεταρρύθμιστάς καὶ πιστοὺς, εἰς δύο, δηλαδὴ, ἀδιάλλακτα στρατόπεδα, μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τῆς Τουρκίας.

Ἡ Τουρκία, λέγει, πολιορκεῖται πανταχόθεν ὑπὸ ἐπικρατειῶν πολεμίων. Ὁ Ῥωσικὸς αἰετὸς, ἔχων προσηλωμένον ἐπ' αὐτῆς τὸν θυμοδόρον καὶ ἀδυσώπητον αὐτοῦ ὀφθαλμὸν, προσδοκᾷ φρίσσειν τὴν ὥραν καθ' ἣν θέλει κατασπαράξῃ διὰ τῶν αἰδηρῶν αὐτοῦ ὀνύχων τὴν ἐχθρὰν ταύτην τῆς πίστεώς του· ἡ Αὐστρία, πνέουσα ἐκδίκησιν κατ' αὐτῆς διότι ὑπέβαλε τὴν ἐπανάστασιν τῶν Οὐγγρῶν, ζητεῖ νὰ ἐπεκτείνῃ τὰ ὅριά της ἀπὸ τῶν λαφύρων τῆς ἐπιβούλου γείτονός της· ἡ Σερβία, ἡ Βλαχία, ἡ Μολδαβία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Σάμος, ἡ Τύνις, αὐτόνομοι μὲν ἀλλ' ὑποταγεῖς εἰσέτι, προσπαθοῦσι ν' ἀποπτύσωσι καὶ αὐτὸν τὸν ἀνεπαίσθητον χαλινὸν τῆς ὑποτελείας· ἡ δὲ ἀνεξέρτητος Ἑλλάς, εἰ καὶ μικρὰ κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τῆς διπλωματίας, προτείνουσα ὅμως ἀδιακρίτως ἐνώπιον τοῦ δικαστικοῦ βήματος τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν τὰ κληρονομικὰ αὐτῆς δικαιώματα, τὰς ἐπὶ τέσσαρς αἰῶνας διχαρτυρίας τῶν ἀρχαιολόγων της, τοὺς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνάς της, τὸν πολιτισμὸν, τὰς προόδους, τὰς μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορικὰς, ναυτιλιακὰς, καὶ φιλολογικὰς σχέσεις, αὐτὴν τὴν θρησκείαν της, ζητεῖ ἐπιμόνως νὰ ἀναλάβῃ τὰ σκῆπτρα τῶν προπατόρων της.

Ἐν μέσῳ τοιούτων ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν, καὶ τοιούτων ἐσωτερικῶν στοιχείων διαλύσεως, εἶναι δυ-

νατὴ, ἐρωτᾷ τὴν Δύσιν συμπεραίνων ὁ συγγραφεὺς ἢ διατήρησις τῆς Τουρκίας;

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ γίνῃ;

Διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τελειωτικὸν αὐτοῦ συμπέρασμα τὸ ὁποῖον θέλει χρησιμεύσει ἀντὶ ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ὁ συγγραφεὺς ἀναλίσκει τὰ ἐπικρατέστερα πολιτικὰ συστήματα τῆς Δύσεως ὡς πρὸς τὴν Τουρκίαν, καὶ καταστιγματίζει αὐτὰ οὐχὶ μόνον ὡς ἄτοπα καὶ ἀδίκαια, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀσύμφορα εἰς αὐτὴν. Τὰ συστήματα ταῦτα εἰσὶ δύο· τὸ τῆς ἀδρανείας καὶ προσδοκίας, ἢ, ὡς ἂν ἔλεγε, τὸ τῆς ἐφέδρου πολιτικῆς, καὶ τὸ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Τουρκίας. Τὸ μὲν θέλει τὴν ὑποστήριξιν τὸ δὲ τὴν κατεδάφισιν τοῦ σεσθρωμένου οἰκοδομήματος· ἀλλ' εἰ καὶ ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα, ἀμφοτέρω ὅμως ἔχουσιν ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὴν διατήρησιν τῆς λεγομένης ἰσορροπίας.

Ἐπιλαμβανόμενος τοῦ πρώτου τῶν συστημάτων τούτων, καὶ ἀποτεινόμενος ἰδίως πρὸς τὴν Ἀγγλίαν τῆς ὁποίας ἡ θέλησις μέγα ἰσχύει εἰς τὰς τύχας τοῦ κόσμου, ἐξάγει παρίσματα παντοῖα καὶ λογικώτατα ὁ συγγραφεὺς. Περιοριζομένη, λέγει πρὸς αὐτὴν, εἰς τὸ νὰ εὐχῇσιν ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Τουρκίας καὶ ν' ἀπρακτῇ, καθίσταται ἐνοχὸς μεγίστης ἀπρονοήσίας· διότι περιποιεῖσαι τὸ σημερινὸν συμφέρον σου καὶ ἀδιαφορεῖς διὰ τὸ τῆς αὔριον διότι, φοβουμένη μὴ διαταραχθῇ ἡ εἰρήνη καὶ στερηθῇ τῶν ἀναπαύσεων καὶ τοῦ πλοῦτος σου, δεικνύεσαι γκῦνος, δειλὴ, μαλθακὴ, πλεονεκτικὴ, καὶ δὲν προβλέπεις ὅτι τοιαύτη γενομένη, αὐτὴν θέλεις πέσει δι' ὧν μέσων καὶ ἀνυψώθῃς· ἢ διότι ἐνῷ σὺ προστατεύουσιν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Κορανίου ἀπαλλοτριουῖσαι ὅλων τῶν συμπαθειῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν χριστιανικῶν λαῶν, δύναμις ἄλλη, ἐμψρων, προσηκτικὴ καὶ φιλόδοξος, ῥαπίζουσα, καὶ ταπεινοῦσα, καὶ ἐξουθενίζουσα τὴν ἡμισέληνον, παρίσταται ὑπέρμαχος τῶν ὀπαδῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐλκύει τὴν ἀγάπην αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ σὺ, φανταζομένη ἰσορροπίας καὶ ἀκεραιότητος καθεύδεις, ἐκείνη, κρατοῦσα ἀναπεπταμένη τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ, θέλει ἐμπήξῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ θόλου τῆς Ἀγίας Σοφίας, καὶ ὁ κρότος τῆς σημαίας θέλει σὲ εἰδοποιήσῃ ὅτι κατεποντίσθη σύσσωμος εἰς τὸν βυθὸν τοῦ Βοσπόρου ἢ περιπόθητος ἰσορροπία σου. Τί θέλεις τότε κερδήσῃς; Ἡ ὡραία Κωνσταντινούπολις καθίσταται βεβαίως διὰ παντὸς Ῥωσικὴ, ὁ Ἑλλήσποντος κλείεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τοῦ καὶ τῆς Γαλλίας, ἡ ἐπιβρόχὸς σας εἰς τὴν Μεσόγειον ἀπόλλυται, ἀδύλον δὲ καὶ ἀδέσβαιον ποῦ θέλει σταματήσῃ ἡ ὕμνη τοῦ Ῥωσικοῦ χειμάρρου. Ὅτι, ζητεῖς σήμερον ν' ἀποφύγῃς θέλει πέσει λάθρον καὶ ἀκατάσχετον κατὰ τῆς κεφαλῆς σου· πόλεμος φοβερός θέλει ἐκρηγῇ, ἡ Ῥωσικὴ παντοκρατορία θέλει κατεξουσιάζῃ τῆς γῆς, καὶ θέλεις στερηθῇ καὶ τοῦ πλοῦτος, καὶ τῆς δόξης, καὶ τοῦ μεγαλείου σου.

Μετά ταῦτα ἐρχεται εἰς τὸ περὶ τῆς διαμελίσεως σύστημα.

Τὸ σύστημα τοῦτο ἀνορθοῖ τὰς τρίχας τοῦ συγγραφέως καὶ τίνος ἐξ ἡμῶν τὰς τρίχας δὲν ἀνορθοῖ;

Τετρακόσια ἔτη στενάζοντες ὑπὸ ζυγὸν, ζυγὸν ἀδικίας καὶ αἵματος, τρώγοντες δακτύλους ἀλλὰ καρτερικῶς τὸν ἄρτον ἡμῶν. Τυραννοῦμενοι, βασανιζόμενοι, σφραγίζομενοι ἐνεκαρτερήσαμεν εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν, καὶ ὡς κειμήλιον ἱερὸν περιεσώσαμεν ἀθικτὸν τὴν Ἑλληνικὴν ἐθνικότητα. Καὶ ἐνῷ, μίαν μόνην λεξίν πρυφάροντες, ἀρνουμεθαί τον Χριστὸν καὶ πιστεύω εἰς τὸν Μωάμεθ, » θέλομεν πηδήσει ἀπὸ τῆς ἐλευσίης τοῦ δούλου θείας εἰς τὴν ὑψηλὴν τοῦ δεσπότης περιωπὴν, ἀπὸ τῆς ἀγχόνης εἰς τὰ στεράγια, ἡμεῖς, κατὰ προοῦντες καὶ πλοῦτον καὶ ζωὴν, προσδοκῶμεν τὴν ὥραν καθῆν, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν δυνατῶν τῆς γῆς, θέλομεν ἀνοίξει τὴν διαθήκην τὴν ὁποίαν, σφραγίσας διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, κατέλιπεν ὑπὲρ ἡμῶν ὁ τελευταῖος τῶν Κωνσταντίνων. Καὶ σήμερον ὅτε ἡ ὥρα αὕτη ἐσφύμανεν, οἱ δυνατοὶ τῆς γῆς θέλουσι, σχίζοντες τὴν διαθήκην αὐτήν, ἐκ σφετερισθῶσι ξένην περιουσίαν;

Ἄλλ' ὅχι! ἡ ἀδικία αὕτη εἶναι φρικτὴ, βδελυρὰ, ἀποτρόπαιος· ἡ καρδιά ἡμῶν δὲν συγκατατίθεται νὰ τὴν πιστεύσῃ· δὲν τολμᾷ δὲ νὰ πιστεύσῃ αὐτὴν οὐδ' ὁ συγγραφεὺς τῶν *Πρὸς Λύειν* τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος *ρόξων*. Οἱ κατακρίναντες, λέγει, τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας, ἡμεῖς δὲ προστιθέμεθα, καὶ οἱ κεραυνοβολήσαντες ἐν Νεοκάστρῳ τὸν τύραννον τῶν Ἑλλήνων, δὲν θέλουσιν ὑποδουλώσει αὐτοὺς εἰς νέους ἐπιτηδευοτέρους ζυγοὺς, ἐνῷ καὶ γλῶσσα, καὶ θρησκεία, καὶ ἔθνος, καὶ παραδόσεις, καὶ ἀρχαιότης συνανοῦσι καὶ συσρίγγουσιν αὐτοὺς, οὐδὲ θέλουσιν ὑποκαταστήσει τὴν βίαν καὶ τὴν ἀρπαγὴν εἰς τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὴν βίαν τῶν κατακτητῶν τοῦ Βυζαντίου.

Ἀλλὰ, καὶ ἐν διαμοιρασθῆτε τὴν περιουσίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ἐρωτᾷ καὶ πάλιν τοὺς δυνάστας τῆς Δύσεως ὁ συγγραφεὺς, τί θέλετε κερδήσει; Τρέμετε σήμερον μὴ βάλῃ τὸν ἕνα τῶν ποδῶν του εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ὁ κολοσσὸς τῆς Ἀρκτοῦ καὶ μὴ διὰ τοῦ ἄλλου κατασυντρίβῃ τὴν Εὐρώπην, καὶ ὅταν γείνῃ ἡ διαμοίρασις εἰς τίνα ἄλλον πλὴν αὐτοῦ θέλει περιέλθει τὸ Βυζάντιον καὶ ὁ Ἑλλήσποντος; « Ἐγκαταλείψατε λοιπὸν καὶ τὸ σύστημα τοῦ διαμελισμοῦ ὡς ἀνέθικτον, ὡς ἀδικόν, ὡς ἐπικίνδυνον καὶ ὡς προκαλοῦν διαφωνίας, πολέμους καὶ τοῦ ἐμπορίου καταστροφὴν, » καὶ ζητήσατε ἄλλην λύσιν ἠθικωτέραν, φιλανθρωποτέραν, συμφερωτέραν συνάμα καὶ ἐνδοξοτέραν εἰς ὑμᾶς τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος. Καὶ ἡ λύσις αὕτη κεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, εἶναι ἀκίνδυνος, πρόχειρος· α Ἡ ἀνέγερσις χριστιανικοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου ἐν Κωνσταντινουπόλει. »

Ἀναλύων τὴν πρότασιν ταύτην δὲν δυσκολεύεται ν' ἀποδείξῃ ὁ συγγραφεὺς ὅτι διὰ μόνης τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς διατηρεῖται ἡ ἰσορροπία τῆς Εὐρώπης καὶ ἐξασφαλίζονται τῆς Δύσεως τὰ συμφέροντα. Τὸ νέον Κράτος δὲν θέλει εἶσθαι οὐδὲ Ἀρκτος οὐδὲ Δύσις. Συγγενεῖον μετὰ τῆς πρώτης διὰ τῆς θρησκείας, θέλει τιμᾶ καὶ ἀγαπᾶ αὐτήν, καὶ, ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, αὐτῆς θέλει ζητῆ τὴν συνδρομὴν ὡς ὁμοθρήσκου καὶ ἀρχαίας προστάτιδος, ἐνῷ συνδεόμενον μετὰ τῆς δευτέρας διὰ τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, διὰ

τῆς φιλολογίας, διὰ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, ἐν λόγῳ διὰ τοῦ πολιτισμοῦ, δανειζόμενον αὐτῆς τῆς τέχνης καὶ τὰς ἐπιστήμας, θέλει ὁμολογεῖ καὶ πρὸς αὐτὴν ἴσπιν ἀγάπην καὶ εὐγνωμοσύνην. Ἐν τοσούτῳ ἡ ἐμπορία τῆς Δύσεως μετὰ τῆς Ἀνατολῆς θέλει ταχέως καὶ ἀξιολόγως ἀναπτυχθῆ, διότι ὅπου εἰσάγεται πολιτισμὸς εὐρωπαϊκός, ἐκεῖ καὶ αἱ ἀνάγκαι πολλαπλασιάζονται, καὶ συνεχέστεραι καθίστανται αἱ ἀμοιβαῖαι συναλλαγαί.

« Ἡ ἀνέγερσις ἄρα θρόνου Ἑλληνικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ πάντα συμβεβῆκε καὶ ἱκανοποιεῖ, καὶ τὴν εἰρήνην, καὶ τὴν ἰσορροπίαν, καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὸν χριστιανισμόν, καὶ τὴν ἠθικὴν! »

Ἀνμπρὸν καὶ ἀδιαφιλονεικτὸν συμπέρασμα!

Ἄλλ' ἐὰν ἀσπασθῇ ἡ Δύσις τὸ συμπέρασμα τοῦτο, θέλει ἄρα συνασπασθῇ αὐτὸ καὶ ἡ Ῥωταία, ἡ Ῥωσσία ἥτις ἀπ' αἰῶνος ἐπορθάζει περὶ τὴν ἀπαράμιλλον πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου; Ὁ συγγραφεὺς τὸ πιστεύει, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸ πιστεύομεν καὶ ἡμεῖς.

« Ἡ φιλοδοξία, λέγει, τῆς Ῥωσσίας εἶναι τῶν τε μεγάλη καὶ συγχρόνως πολλὰ φυσικὴ, ἐπιθυμεῖ βεβαίως τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐξησθενημένης καὶ ἐξευτελισμένης Τουρκίας ὅπως τὴν ἔχῃ ὡς τοιαύτην ὑποχείριον πάντοτε, καὶ ἐν ἀρμοδίᾳ στιγμῇ ὅλως ἰδικὴν τῆς ἀνευ δυσκολίας τινὸς καὶ ἀντιστάσεως. Ἄλλ' ἂς δυσλογήσωμεν ὅτι ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ ἡ φιλοδοξία τῆς Ῥωσσίας, ἀσυγκρίτως μεγαλητέρα εἶναι ἡ φρόνησις δι' ἧς πρὸ ἱκανῶν ἤδη χρόνων διέπει τὴν σοβαρὰν καὶ βαθεῖαν πολιτικὴν τῆς. Ὅθεν ὅταν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ὁμοφώνως εἴπωσι πρὸς τὴν Ῥωσσίαν ὅτι χάριν τῆς στερεώσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας ἐπιθυμοῦν νὰ παύσῃ ἡ κλημερινὴ ἀνησυχία, τὴν ὁποίαν δικαίως γεννᾷ ἡ ἐτοιμοπόρος σημερινὴ θέσις τῆς Τουρκίας ὡς ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν κρατήρων τῆς καὶ τῶν ἐξωτερικῶν κινδύνων τῆς, πῶς θέλει ἀντιτείνει ἡ ἔμφορον καὶ σοβαρὰ Ῥωσσία; ἥτις ἄχρι τοῦδε δὲν κηρύττει παρά στερέωσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας; Ὅταν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία ὁμοφώνως εἴπωσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὅτι ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν ὁποῖον πρὸ 400 ἐτῶν βεβηλόνην ὁ Σουλτάνος ἀνευ οὐδενὸς νομίμου δικαιώματος, ἀνευ οὐδενὸς φιλανθρώπου σκοποῦ, ἀνέκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, πῶς θέλει ἀντιτείνει ἡ ἔμφορον καὶ σοβαρὰ Ῥωσσία; πῶς θέλει διαφιλονεικῆσαι τὸν ἀδιαφιλονεικτὸν τοῦτον ἰσχυρισμόν, πῶς θέλει διασχίσει τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας; πῶς θέλει λησμονῆσαι ὅτι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην φυλὴν χρεωστεῖ τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς, εἰς τὴν ὁποίαν τόσον καυχᾶται;

« Ὅταν ἡ Διαμκρυρομένη Ἀγγλία καὶ ἡ Καθολικὴ Γαλλία εἴπωσι πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ῥωσσίαν ὅτι ἐπιθυμοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν θρόνον, καὶ τὸ τζαμίον τῆς Ἀγίας Σοφίας Μητρόπολιν τῆς ὀρθοδοξίας, πῶς θέλει ποτὲ ἀντιτείνει ἡ Ῥωσσία, αὕτη ἡ προστάτις τοῦ Ἀγίου Τάρου καὶ ὅλης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν; Πῶς ἀντιτείνουσα θέλει

ἀποφασίσαι σῖτω νὰ χάσῃ διὰ παντὸς ὅλον τὸ παρελθόν της, ὅλον τὸ μέλλον της, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας ὅλων τῶν χριστιανικῶν ἐκατομμυρίων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκατομμυρίων ὑπηκόων της; Ἦθελεν εἶναι τινόντι ἀφοσῶν τὸ νὰ υποθέτομεν τοιαύτην ἀρροσύνην εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Ῥωσσίας, ἥτις ἐστάθη πίντοτε καὶ σοφία καὶ συνεπεστάτη εἰς ἐαυτήν. Οὐδέποτε βεβαίως θέλει ἀνεχθῆ ἡ Ῥωσσία διὰ τῆς κατὰ τοῦ νέου ὀρθοδόξου θρόνου ἀνιστάσεώς της ν' ἀποδείξῃ καὶ ἐνώπιον τῶν ὑπηκόων της καὶ ἐνώπιον τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ὅλης, ὅτι ἀχρηστοῦς ἀγρυπτικῶς μόνον μεταχειρίζετο τὴν θρησκείαν της ὡς ἀπλὸν ὄργανον, ὡς ἀπλὸν πρίσχημα τῶν πολιτικῶν σκοπῶν καὶ τῆς φιλοδοξίας της, οὐδαμῶς περὶ αὐτῆς ἐγκαρδίως φροντίζουσα.

• Ὅταν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία προτείνωσιν εἰς τὴν Ῥωσσίαν τὴν πολιτικὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς, ἐνθαρρυνόμενος καὶ βασιζόμενος εἰς τὴν εὐμενῆ πολιτικὴν των, συμπάθειαν καὶ προστασίαν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ἡμισελήνου, τῆς τυραννίας καὶ τοῦ βαρβαρισμοῦ, πῶς θέλει δυνηθῆ ν' ἀντιτείνῃ ἡ Ῥωσσία; πῶς θέλει διατάξῃ ποτὲ τὸν ὀρθόδοξον στρατὸν της νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῆς σημαίας τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἡμισελήνου καὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ;

• Ἡ ἐμμερὴν λοιπὸν καὶ συνετὴ Ῥωσσία πᾶσι δὲν ἀμφισβῆλλομεν ὅτι ἀσμένως θέλει παραδεχθῆ τὴν πρότασιν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ τότε ὁ χριστιανισμὸς, ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ εὐδαιμονία τῆς Ἀνατολῆς ἀφ' ἑνός, καὶ τὰ ἐκ τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ ἐμπορίου ἀγαθὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἑτέρου διὰ παντὸς ἐξασφαλισθήσονται.

• Ὁ συγγραφεὺς καταλύει τὸν λόγον συνηγορῶν εὐγλώττως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Πρὸς τοὺς συκοφαντοῦντας τοὺς κατοίκους τῆς ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος ὡς ἀναξίους ἐλευθερίας, ἀντιτάσσει τὰς ἀνεγερθείσας πόλεις, τὰ σχολεῖα, τὸ πανεπιστήμιον, τὴν ἐμπορίαν, τὸ ναυτικόν, τὰ προϊόντα τῆς διανοίας, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γυωγίας, τὰ λαμπρὰ καταστήματα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸν διάπυρον καὶ ἀσθεστον ζῆλον, καὶ τὰς μεγάλας χρηματικὰς συνεισφορὰς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς φιλότατης αὐτῶν πατρίδος· ὅλα ταῦτα μαρτύρια ἀλάνθαστα τῆς ἐμφύτου αὐτῶν ῥοπῆς πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν πρόοδον. Ὁ συγγραφεὺς ἐλησμόνησε νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἰσότητος, καὶ τὴν εὐπειθειαν αὐτῶν εἰς τοὺς νόμους. Τίς λαὸς, ὃς ἀπαντήσῃ διὰ τῆς ἱστορίας οἱ συκοφαντοῦντες ἡμᾶς, ἐν τῷ διαστήματι εἴκοσι μόνον ἐτῶν, ἐν μέσῳ μικρᾶς, στενῆς καὶ κεκολωμένης ἐπικρατείας, προώδευσεν ὅσον τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων;

Ὅστις ἐστὶ πρὸ ἡμῶν (ἀπὸ τοῦ 1825) ἄλλο Κράτος, τὸ Ταιρκικόν, Κράτος ὅμως ἀπέραντον, Κράτος περιέχον τριάκοντα ἐκατομμύρια κατοίκων, τὸ ὅποιον ἢ μὲν διπλωματικῶς τῆς Δύσεως ἀγωνίζεται πᾶντὶ σθίνει

νὰ ἐξευρωπαϊσθῇ, ἢ δὲ ἰδίᾳ αὐτοῦ κυβερνήσῃς βιάζῃ διὰ τῆς μάστιγος νὰ ἐξευρωπαϊσθῇ, κατέβη εἰς τὸ στάδιον τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ὅμως, ἐνῶ ἡμεῖς μικρότεροι, πτωχότεροι, παρημελημένοι ὑπὸ τῶν Δυναστῶν τῆς Εὐρώπης, παραλλάξαντες τὸν ἀκαμπτήρως τρέχοντα σφριγῶντα πρὸς τὸ τέλος, αὐτὸ ἐκνευρισμένον καὶ θυγοῦργον καταπίπτει μετὰ τρικυκονταετῆς περίου ματαίους ἀγῶνας, καθ' ὅς ἀπώλεσιν, ὡς ἴδομεν, καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ χαρακτῆρα.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν Νόμων πρὸς Λύσαν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος, ἐξεπλήρωσε μετ' ἀκριβείας τὴν ὑπόθεσιν τοῦ, ἐξετάσας αὐτὴν, ὡς εἶπε προλογίσας, καθ' ὅλας τὰς ἐποφείας διὰ τῆς στάθμης τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἐυρωπαϊκοῦ συμφέροντος. Οὐδὲν ἔχομεν νὰ προσθεσώμεν οὐδὲ ν' ἀφαρέσωμεν. Ἀσπαζόμενοι καθ' ὅσον κληρίαν τὰς ἰδέας αὐτοῦ, εὐχόμεθα νὰ γίνῃ σήμερον ἡ πραγματοποίησις αὐτῶν, σήμερον ὅτε αἱ δυνάμεις τῆς Ἀρκτοῦ καὶ τῆς Δύσεως, συγκεντρωθεῖσαι περὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, δύνανται νὰ κατορθώσωσιν αὐτὴν εἰρηνικῶν, ἰσως δὲ καὶ ἀναίμακτον. Τοιαύτην, ἀλλὰ μόνον τοιαύτην λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος εὐχόμεθα καὶ θέλομεν!

Ἄλλ' ἐν συμβῇ ἄλλως πως, ἐν τῆς Πετροπόλεως ὁ σταυρὸς ἀνυψήσῃ ἐπὶ τῶν μιναρέων τοῦ Βυζαντίου, φρονούμεν ἀδύνατον ἢ τουλάχιστον εἰς ἄκρον ἀπίθανον νὰ βασιλεύσῃ ὁ αὐτὸς μονάρχης ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν Νεῦαν καὶ τὸν Βόσπορον. Τὸ ἀχάνες τῆς Ἀρκτοῦ Κράτους δὲν θέλει βραδύνει νὰ διαβράγῃ, τὸ δὲ σκῆπτρον τῶν Καλιφῶν νὰ περιέλθῃ εἰς τὰς χεῖρας ἄλλου ἡγεμόνος χριστιανοῦ καὶ ἡγεμόνος Ἑλλήνου. Θεσμοὶ τότε ἐυρωπαϊκοὶ θίλουσι κατασταθῇ ἐκεῖ ὅπου ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἐπεκράτουν οἱ νόμοι τοῦ Κορανίου, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς, μὴ ἀμφισβῆλλομεν, θέλει καὶ πάλιν ἀναλάμψει τὸ φῶς. Τίς οἶδεν ἐάν ἡ γηραιὰ τῶν πόλεων βασιλίς δὲν ἀναδειχθῇ καὶ πάλιν ἐστὶν πολιτισμῶν, καὶ ἐάν ἡ γῆ ὅπου ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς, ἀπορρίπτουσα τὸν ζόφον τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, δὲν ἀνθήσῃ ἐκ νέου; Τίς οἶδεν ἐάν ἡ Ἀλεξάνδρεια καὶ τὸ Πέργαμον δὲν ἀναγεννηθῶσιν ὡς φοῖνικες ἐκ τῆς τέφρας τῶν βιβλιοθηκῶν αὐτῶν, καὶ ἐάν ὑπὸ τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἀνεγερθῶσι πόλεις περικαλλέστεραι, ἐλευθερώτεραι, βιομηχανικώτεραι καὶ σοφώτεραι;

N.

—o—

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Ἐν τῷ περὶ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ ἄρθρῳ τῷ δημοσιευθέντι διὰ τοῦ προηγουμένου ὑπ' ἀριθ. ΟΥ'. φυλλαδίου, ἐγένετο μετάθεσις δύο στοιχείων ἀριθμητικῶν, τὴν ὁποίαν παρακαλεῖται νὰ διορθώσῃ οὐπω πως ὁ ἀναγνώστης.

Σελίς 109. στίχ. 44. ἀντὶ 23772, γράφε 27372.

—o—